108 Duikerpeloton

nuboy in water

'De onbekendheid speelt ons parten'. Eerste luitenant A. van Heeswijk is commandant van één van de jongste onderdelen van de Koninklijke landmacht: 108 Duikerpeloton. 'Door die onbekendheid zijn veel commandanten niet op de hoogte van ons bestaan, laat staan van onze mogelijkheden. Atlantic Lion was een goed voorbeeld hiervan. Wij hebben tijdens die oefening te weinig aanvragen gekregen om iedereen aan het werk te houden, dus hebben we zelf geoefend in rivieren in het oefengebied. Dat had in ieder geval het voordeel dat het voor ons onbekend water was. Werk was er voor ons genoeg geweest, met al die rivierovergangen.

Een goed voorbeeld van een actie, waar men het duikerpeloton geheel verkeerd inzette, was de oversteek bij Elte. De oevers waren al afgekant, honderden meters zeskant-plaat en wegenmatten neergelegd en over een parallel lopende stroom lag al een Medium Girder Bridge, toen men ons vroeg de bodem van de rivier te verkennen ten behoeve van de komende diepwaadoperatie. Dat had men natuurlijk eerst moeten doen, want bij de eerste verkenning bleek al dat de betreffende locatie volstrekt ongeschikt was voor een diepwaadoperatie'. 'Ik had eigenlijk gehoopt dat tijdens Atlantic Lion één van de partijen onze hulp had ingeroepen, terwijl de andere partij dat zou nalaten. Ons nut was dan onmiddellijk duidelijk geworden, bijvoorbeeld als wij voor de verdedigende partij op een voorspelbare waadplaats onderwater een drierols concertine hadden gelegd. Als je in de aanval aan het doorwaden bent en je tracks lopen onder water vast in het prikkeldraad, dan vergeet je nooit meer om eerst een verkenning te laten uitvoeren'.

Binnen het duikerpeloton zijn twee soorten onderwaterspecialisten werkzaam: duikers en onderwaterverkenners. Onderwaterverkenners hebben een lichte uitrusting, zwemvliezen en krijgen hun 'ademlucht' uit twee op de rug meegevoerde drukcilinders. Duikers daarentegen hebben een veel zwaardere uitrusting, loodschoenen in plaats van zwemvliezen en hun luchtmengsel voor de ademhaling krijgen ze door middel van een luchtslang vanaf de wal (de cilinder die duikers op hun rug hebben dient voor noodgevallen en als opvang wanneer men op de wal een lege luchtcilinder moet vervangen voor een volle). Dit verschil in uitrusting is een consequentie van het verschil in taken tussen de duikers en onderwaterverkenners.

Het mes tussen de tanden

'Onderwaterverkenners zijn per sé geen gevechtszwemmers die met het mes tussen de tanden geruisloos een wachtpost naderen om die om zeep te helpen', aldus luitenant Van Heeswijk. 'Die gevechtszwemmers hebben we bij de KL al 20 jaar niet meer. Alleen het Korps Mariniers beschikt nog over dergelijke specialisten. Onderwaterverkenners doen dàt wat hun naam al doet vermoeden: ze verkennen onder water plaatsen die interessant zijn voor bijvoorbeeld diepwaadoperaties, amphibische oversteken en dergelijke. Een rivier of kanaal wordt bij zo'n verkenning onderzocht op tal van zaken. De

draagkracht van de bodem is bij doorwaden natuurlijk van groot belang. De steilheid van de oevers wordt ook bij amphibische operaties een belangrijke factor, evenals de stroomsterkte en de aanwezigheid van geschikte in- en uittredeplaatsen. De onderwaterverkenners onderzoeken een strook van 14 meter breed. Komen de onderwaterverkenners door de vijand aangebrachte hindernissen tegen, dan kunnen ze die met springstof ruimen, als die hindernissen tenminste niet te zwaar zijn. Ze hebben kniptangen bij zich voor draadhindernissen. In principe zijn alle hindernissen ondermijnd. Die mijnen vormen voor ons een probleem. Onderwater is het stikdonker, dus ze moeten op de tast gelokaliseerd worden. We hebben daartoe de gebruikelijke mijnenprikkers. Kunt u zich voorstellen welk een moeizaam en gevaarlijk karwei het op die manier lokaliseren van mijnen is? Dat is trouwens een algemeen probleem, dat mijnenruimen met mijnenprikkers, zowel boven als onder water en zowel bij de NAVO als het Warschau-pact. Bij het ruimen van mijnen moet de tweede onderwaterverkenner zich altijd op de kant bevinden. Een explosie onder water is vrijwel altijd dodelijk. De druk die door de explosie ontstaat is in water veel hoger dan in lucht. Zelfs indien men slechts een ledemaat of een gedeelte daarvan in het water heeft, kan door emulsie van het beenmerg een onderwaterexplosie dodelijke gevolgen hebben'. De NAVO-tijdslimiet voor een onderwaterverkenning is 30 minuten. Een moeilijk haalbare eis, volgens luitenant Van Heeswijk, als de nadering van het te verkennen water tactisch moet gebeuren. Immers een paar honderd meter tijgeren, gekleed in verstikkende rubberen kleding en met zware cilinders en verdere uitrusting op de rug, is niet alleen fysiek erg zwaar maar ook tijdrovend. Het 'natte gedeelte' van de verkenning is vrij eenvouding binnen dertig minuten te realiseren. 'Het is beter', meent de commandant van het duikerspeloton, 'om de nadering zo ver mogelijk met een pantserrupsvoertuig uit te voeren, in plaats van met de viertonner van de onderwaterverkenningsgroep. Dat rupsvoertuig kan dan van de te steunen eenheid zijn, bijvoorbeeld. De boordbewapening biedt de verkenners dan ook nog enige extra bescherming. Inzet per heli is eveneens geprobeerd en dat bevalt goed, vooral als die inzet mogelijk is onder de omstandigheden waaronder wij het liefst opereren: 's nachts of met slecht weer'.

Opduiken gereedschap na brugslag

Zoals gezegd is een duiker iets anders als een onderwaterverkenner. Zijn pak is van een veel zwaardere kwaliteit, terwijl ook in verdere uitrusting voor zwaarder werk is berekend. Een duiker kan zware hindernissen laten springen. Onderwater kan hij werken met een speciale snijbrander. De duiker krijgt zijn zuurstof uit grote cilinders, die op de wal blijven. Hier staat zijn helper, met wie hij kan communiceren via speciale apparatuur en een verbinding die geïntegreerd is in de luchtslang, en natuurlijk met handsignalen via de seinlijn. Onderwater moet de duiker geheel kunnen vertrouwen op zijn helper op de kant. Duikers leveren steun bij genie-operaties in het achtergebied; met name bij brugslag en het plaatsen en/of ruimen van hindernissen. Overigens besparen duikers in vredestijd het Rijk duizenden guldens door na iedere brugslag de onvermijdelijk in het water gevallen brugonderdelen en gereedschappen weer boven water brengen.

De uitrusting van 108 Duikerpeleton is net zo nieuw als de eenheid zelf. Vijf jaar geleden is men begonnen met het testen van het nieuwste toen op de markt aanwezige materiaal. Uniek feit hierbij is misschien dat in de testteams ook dienstplichtige soldaten zaten, die evenveel inspraak hadden als de andere leden. Volgens het personeel van '108' is er bij de aanschaf niet beknibbeld en durft men te stellen dat men vijf jaar voorloopt op de NAVO-partners. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de zogenaamde DOCA: de Draadloze Onderwater Communicatie Apparatuur. Door middel van deze apparatuur kan de commandant van een ploeg onderwaterverkenners, die in een gedekte opstelling op de wal achterblijft, communiceren met zijn verkenners als die onderwater aan het werk zijn en hun bevindingen door willen geven. Hiertoe hangt de commandant een apparaat in het water dat ultrasone trillingen uitzend. De ultra-sone trillingen worden opgevangen door een op het been van de onderwaterverkenner gebonden zender-ontvanger, die deze trillingen weer omzet in normaal geluid. De onderwaterverkenner heeft een speciale hoofdtelefoon en microfoon, waardoor hij onderwater normaal hoort en normaal kan spreken.

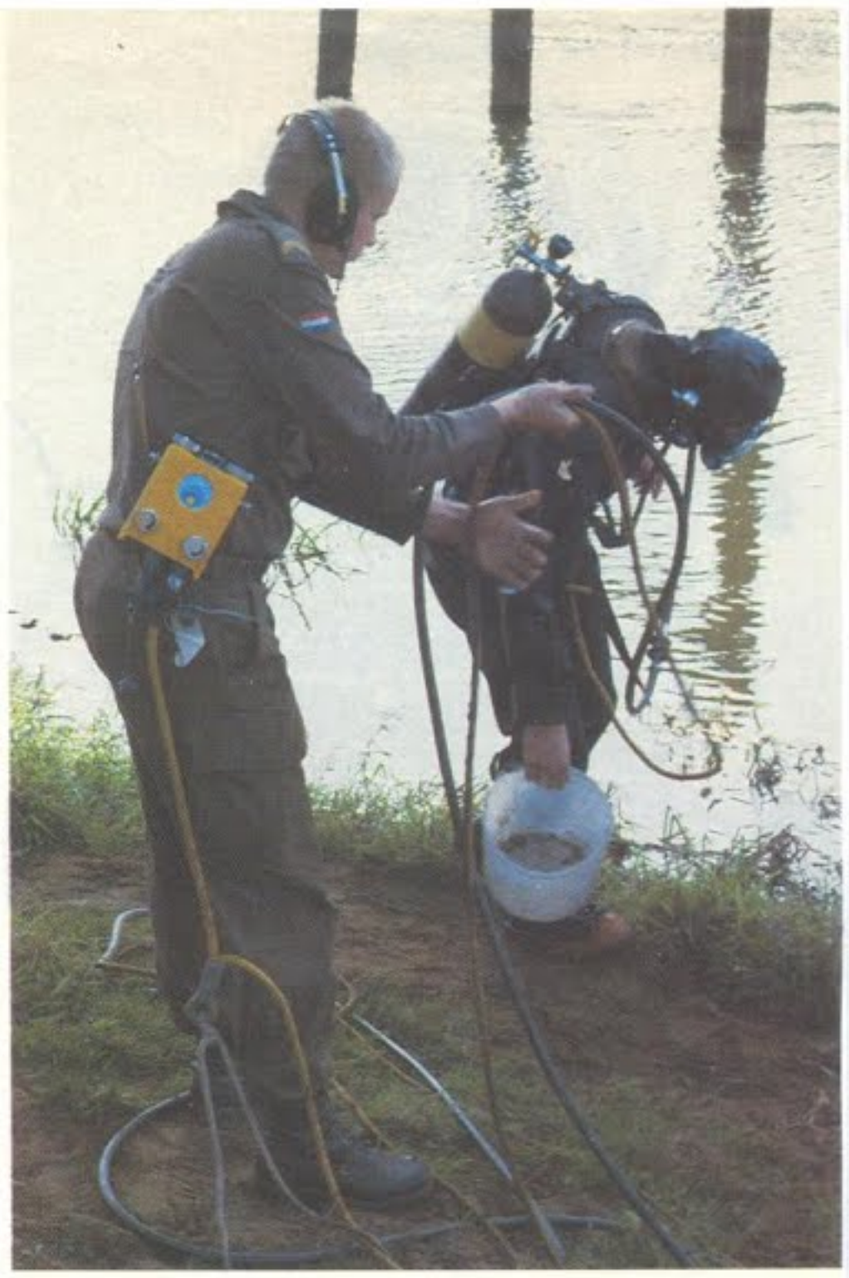

Onderwater moet de duiker geheel kunnen vertrouwen op zijn helper op de kant.

Het duikerpeleton is administratief opgehangen aan de Staf, staf compagnie van 101 Geniegevechtsgroep. Het duikerpeloton bestaat uit één duikergroep en vier groepen onderwaterverkenners, dat betekent acht ploegen onderwaterverkenning. Een ploeg bestaat uit een commandant (sergeant), een chauffeur/duikerhelper en drie onderwaterverkenners. De duikerploeg heeft eveneens een onderofficier als commandant en bestaat verder uit een chauffeur en zeven soldaten/duiker. 108 Duikerpeloton heeft een mobilisabele component, terwijl daarnaast ook het geheel mobilisabele 109 Duikerpeloton met

Onderwater is het stikdonker, dus moet men op de tast werken.

Veel dienstplichtige onderwaterverkennners en duikers willen na hun diensttijd in deze branche blijven werken.

---

afgezwaaid personeel van '108' wordt gevuld. Uiteindelijk komt dit mobilisabele personeel terecht in de nationale sector bij 901 Torpedistencompagnie.
'De opleiding is dermate zwaar, dat we van te voren nooit weten hoeveel mensen aan het eind van de opleidingsperiode bij ons binnenkomen', aldus luitenant Van Heeswijk! Om een indruk te geven: van de honderd dienstplichtigen, die zich vrijwillig voor de zware opleiding hebben opgegeven, blijven er na selectie, keuring (die voor een groot gedeelte bij de Koninklijke Marine geschiedt) en de pittige opleiding gemiddeld tien over die daadwerkelijk bij 108 Duikerpeloton worden geplaatst. We kunnen onze eisen niet verlagen, maar daardoor zitten we wel eens krap in ons personeel'.

Bij sportduikers die zich als vrijwilliger aanmelden komen nogal eens problemen voor. Sportduikers zijn gewend te duiken zoals zij dat zelf willen, maar voor een militaire duiker gaat deze vlieger uiteraard niet op. Niet alleen zijn de veiligheidseisen bij het militair duiken veelal strenger dan in de civiele wereld, daarnaast duiken de militairen meestal in zeer donker water, iets dat veel sportduikers niet gewend zijn. Het vergt derhalve een behoorlijke omschakeling van de sportduiker om met succes in het militaire bedrijf te kunnen werken.
Na de zogeheten AMO (Algemene Militaire Opleiding) krijgen de vrijwilligers een twee maanden durende en ook conditioneel zeer zware opleiding tot onderwaterverkenner bij de Pontonniers en Torpedisten (onderdeel van het Genie Opleidings Centrum, GOC). Daarna gaan de verkenners naar '108', waar na verloop van tijd de besten geselecteerd worden om de opleiding tot duiker te volgen. De animo voor deze vervolgopleiding is groot. Veel dienstplichtige onderwaterverkenners en duikers willen na hun diensttijd in deze branche blijven werken. De diploma's van de Genie zijn daar veel gevraagd: een groot deel van het personeel van de civiele duikbedrijven in Nederland heeft zijn opleiding bij de Koninklijke landmacht genoten.

Fl 1,10 per minuut

Luitenant Van Heeswijk: 'Het beroepspersoneel bij 108 Duikerpeloton is gewoon genist, en niet zoals vroeger alleen maar duiker. De laatste van die categorie is mijn plaatsvervanger, sergeant-majoor-duiker J. Pieters. Ieder ander heeft wel de opleiding gevolgd, maar gaat na zijn plaatsing bij '108' gewoon weer in de 'genie-lijn'. Dat duiken toch een enigszins riskante bezigheid blijft, blijkt ook uit de extra vergoeding die daadwerkelijk duikende militairen ontvangen. Deze vergoeding bedraagt bruto fl 1,10 per minuut. Dit bedrag wordt verdubbeld bij duiken die dieper gaan dan 15 meter en ook bij duiken in de winter. Werkelijk alle mogelijke voorzorgen om de onvermijdelijk aan het duiken verbonden gevaren te voorkomen zijn bij '108' genomen. Bij het peloton beschikt men dan ook over de modernste apparatuur om de gevolgen van een ongeval te beperken.

Met speciale apparatuur kan met de onderwaterverkenners worden gecommuniceerd.

Tijgeren met deze uitrusting is fysiek erg zwaar en tijdrovend

---

Transport- en Behandelings-decompressietanks

De duikergroep heeft in zijn (verhoogde) viertonner (YA-4440) een TCT staan. TCT staat voor Transport Compressie Tank. Een slachtoffer van een duikersziekte (er bestaan er vele; enkele zijn gevaarlijker dan de bekende caissonziekte. Duikersziekten als bijvoorbeeld het 'Burst Long Syndrom' kunnen al optreden in het water van 80 cm diep) kan in deze kleine tank vervoerd worden naar de ook in het bezit van het peloton zijnde Behandelings Compressie Tank. In deze, veel grotere, BCT kan medische hulp worden geboden door de beroepsonderofficier-gewondenverzorger die bij 108 duikerpeloton is geplaatst. Deze heeft een speciale opleiding gevolgd in de behandeling van duikersziekten en het werken onder druk. De aan 101 Geniegevechtsgroep verbonden arts (evenals die van het Genie Opleidings Centrum) heeft eveneens een aparte opleiding op het gebied van duikersziekten genoten. Zelfs zaken als injectiespuiten, ampullen en andere medicijnen in beheer bij '108' zijn speciaal aangepast aan de hoge druk die heerst in de Behandelings Compressie Tank.

'Ja, we zijn een duur peloton', besluit de commandant, 'maar je bent wel verplicht om alle mogelijke voorzorgen te nemen. Je leest ieder jaar weer in de kranten over ongevallen met sportduikers in de Oosterschelde, maar wij hebben nog nooit één van de tanks nodig gehad, simpelweg omdat we nog nooit een ongeluk hebben gehad. Dat is zeker te danken aan de goede training en de strenge veiligheidsvoorschriften'.